

**แนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักอปริหานิยธรรม
ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์**
**Guidelines for Administration of Graduate Programs Based on
the Principles of Aparihaniyadhamma In
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus**

ธนู ศรีทอง, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, วิเศษ ชินวงศ์, สถาพร ภาคพรหม และชูชัย ประดับสุข
Thanoo Srithong, Taweesak Tongtip, Wiset Chinnawong, Sathaporn Pakprom
and Chuchai Pradubsook
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus
Corresponding Author, E-mail: thanoo.sri@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน หลักอปริหานิยธรรม และแนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักอปริหานิยธรรม ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสนทนากลุ่ม เก็บข้อมูลด้านสภาพปัจจุบันโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย 46 รูป/คน เก็บข้อมูลด้านหลักอปริหานิยธรรมโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย 23 รูป/คน และเก็บข้อมูลด้านแนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักอปริหานิยธรรมโดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป/คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านงานกำกับมาตรฐาน รองลงมา ได้แก่ ด้านการขับเคลื่อนการทำวิจัยของนิสิต ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านงานจัดหาและพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้
2. หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ด้าน ด้านที่อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านงานคุณภาพบัณฑิต รองลงมา ได้แก่ ด้านงานกำกับมาตรฐาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านงานจัดหาและพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

3. แนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักอปริหานิยธรรมในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พบว่า มี 9 ด้าน 18 ประเด็น 40 แนวทาง ได้แก่ งานกำกับมาตรฐาน 8 แนวทาง งานคุณภาพบัณฑิต 4 แนวทาง งานรับส่งเสริมและพัฒนานิสิต 6 แนวทาง งานบริหารและพัฒนาอาจารย์ 4 แนวทาง งานหลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผู้เรียน 4 แนวทาง งานจัดหาและพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ 2 แนวทาง งานขับเคลื่อนการดำเนินงานของนิสิต 4 แนวทาง งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร 4 แนวทาง และงานบริหารทั่วไป 4 แนวทาง โดยสามารถนำหลักอปริหานิยธรรม 7 ประยุกต์เข้ากับการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร, หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา, หลักอปริหานิยธรรม

Abstract

This research aimed to study the current conditions, the usage of Aparihaniyadhamma principles, and to propose guidelines for graduate programs administration based on the principles of Aparihaniyadhamma in Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus. The research design used was the mixed-methods research i.e. quantitative and qualitative studies. The research instruments were questionnaires and focus group discussions. Quantitative data were collected from 46 target groups on the current situation and 23 target groups on the principle of non-transgression. Qualitative data were 10 key informants for focus group discussion. Data analysis was done by quantitative and descriptive methods.

The research results were found as follows:

1. Current conditions of graduate programs administration in Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, were overall rated as a high level. When considering each aspect, it was found that all aspects were at a high level. The aspect with the highest average value was the aspect of standard supervision, followed by the aspect of student research promotion, and the aspect with the lowest average value was the aspect of procurement and development of learning support.

2. Principles of Aparihaniyadhamma in the graduate programs administration at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, were overall rated as a highest level. When considering each aspect, it was found that there were 5 aspects at the highest level, 4 aspects at the high level, and the aspect with the highest average value was graduate quality work, followed by standard supervision work, and the aspect with the lowest average value was learning support procurement and development work.

3. Guidelines for graduate program administration based on the principles of Aparihaniyadhamma in Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, were found that there were 9 aspects, 18 issues, and 40 guidelines, namely, 8 guidelines for standards supervision, 4 guidelines for graduate quality, 6 guidelines for student promotion and development, 4 guidelines for faculty management and development, 2 guidelines for curriculum, teaching and learning, and student assessment, 4 guidelines for learning support and development, 2 guidelines for student research promotion, 4 guidelines for extra-curricular activities, and 4 guidelines for general administration. The principles of Aparihaniyadhamma could be applied to graduate program administration.

Keywords: Guidelines for Administration, Graduate Programs, The Principles of Aparihaniyadhamma

1. บทนำ

การบริหารหลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นแก่นสำคัญในการวางแผนทางการจัดการศึกษา เป็นตัวกำหนดทิศทางของการศึกษาในการที่จะให้ความรู้ การเสริมสร้างเจตคติ ตลอดจนการฝึกฝนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนารอบด้าน การบริหารหลักสูตรจึงเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้และทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพ หลักสูตรเป็นเสมือนบ้าน หลอมพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพ คุณภาพของพลเมือง จะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลักสูตรว่าต้องการให้ผู้ผ่านการศึกษา มีคุณสมบัติอย่างไร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เป็นส่วนงานระดับ วิทยาเขตที่ขึ้นตรงต่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ส่วนกลาง) ได้จัดการศึกษาตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่ทรงสถาปนาสถาบันแห่งนี้ให้เป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชา

ชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ คณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ ส่วนราชการ พ่อค้า ประชาชน ได้ดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2531 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสถานที่ดำเนินการตามพันธกิจของ มหาวิทยาลัย ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนา และบริการสังคม และด้านการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านการผลิตบัณฑิต เพื่อเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ได้มีแหล่งศึกษาในพื้นที่ ไม่ต้องเดินทางไป ศึกษาในต่างจังหวัด ซึ่งจะสามารถช่วยสนองงานคณะสงฆ์ในขณะที่กำลังศึกษา และ เป้าหมายในการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง ของสังคม มีศักยภาพที่จะพัฒนานตนเองให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการ วิจัยและพัฒนา ด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม และด้าน ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยได้มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณา การกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, 2567)

วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต สุรินทร์ ได้เริ่มจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 โดยเปิด ดำเนินการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรแรก จากนั้นในปีการศึกษา 2563 ได้เปิดดำเนินการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ สอนสังคมศึกษา ปีการศึกษา 2564 ได้เปิดดำเนินการเพิ่มอีก 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรพุทธ ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา และหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต และในปีการศึกษา 2565 ได้เปิดดำเนินการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ บริหารการศึกษา รวมเป็น 5 หลักสูตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต สุรินทร์, 2567) จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้านการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ พบว่า การบริหารจัดการในภาพรวมของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ มีปัญหาความเสี่ยงด้านอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรเพราะยังไม่พบ แนวทางสำรองอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม ปัญหาด้านจำนวนนิสิตสมัคร เรียนลดลงทุกปี ปัญหาการขับเคลื่อนเพื่อให้หลักสูตรได้รับทราบในระบบ Checo ปัญหา ด้านการจัดการเรียนการสอน ปัญหาด้านการขับเคลื่อนให้นิสิตทำวิทยานิพนธ์และดุษฎี นิพนธ์ให้จบตามระยะเวลาของการศึกษาในหลักสูตร ปัญหาด้านงบประมาณในการ ดำเนินการของหลักสูตร ปัญหาด้านความชัดเจนในภาระงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ปัญหา ด้านการสื่อสารการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาด้านความเพียงพอของบุคลากรสาย ปฏิบัติการ ปัญหาด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และปัญหาด้าน

ความเชื่อมโยงประสานงานกับส่วนงานอื่นภายในวิทยาเขตสุรินทร์ ในปีการศึกษา 2566 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้เปิดทำการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 5 หลักสูตรประกอบด้วย 1) หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา 2) หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา 3) หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต 4) หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา 5) หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา โดยยึดตามหลักปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิต จากข้อมูลการรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561- 2566 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรที่จัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ ทั้ง 5 หลักสูตร มีผลการประเมินที่ยังไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายของมหาวิทยาลัย และเมื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก พบว่า สภาพการดำเนินการและการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ ในรายตัวบ่งชี้ พบว่า ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างไม่เป็นไปตามประกาศค่าเป้าหมายของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวบ่งชี้ที่เป็นเชิงปริมาณในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น ปัญหาด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ปัญหาด้านงบประมาณ และปัญหาด้านจำนวนนิสิตสมัครเรียนลดลงทุกปี ซึ่งสาเหตุดังกล่าวอาจจะเกิดมาจากการมีการเปิดเรียนระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดใกล้เคียงเพิ่มมากขึ้น และจำนวนพระภิกษุสามเณรที่เข้ามาบวชเรียนลดลงทุกปี ในส่วนนิสิตคฤหัสถ์ก็มีทางเลือกและให้ความสนใจไปศึกษาในมหาวิทยาลัยอื่นที่มีคณะสาขาวิชาตามความต้องการของผู้เรียน และมีการแข่งขันทางการตลาดทางการศึกษามากขึ้น (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, 2566)

หลักอปริหานิยธรรม เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงความไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง มีองค์ประกอบ 7 ประการ กล่าวคือ 1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่าพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจการทั้งหลาย 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม 4) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง 5) บรรดากุลสตรีกุลมารีทั้งหลายให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออดคร่ำครวญใจ 6) เคารพสักการบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถาน และปูชนียวัตถุตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่าง ๆ ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งหลายทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพละที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป 7) จัดให้ความอารักขาคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึง

บรรพชิตผู้ดำรงธรรม เป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่า ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมิได้มาพึงมาสู่แคว้นแคว้นที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นโดยผาสุก หลักอภิธานิยธรรม 7 ประการนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม (republic) ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะทำการเกลี้ยกล่อมหรือยุแยกให้แตกสามัคคี (พระพรหมคุณาภรณ์, 2559)

จากข้อมูล เหตุผล และสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ โดยบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักอภิธานิยธรรมในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการด้านการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาหลักอภิธานิยธรรมในการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักอภิธานิยธรรมในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการในการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับด้านสภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา และด้านการศึกษาหลักอภิธานิยธรรมในการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลด้วยการจัดทำสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อศึกษา แนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักอภิธานิยธรรม ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

3.3 ประชากร กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร ได้แก่ ผู้มีส่วนได้เสีย 6 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้อำนวยการหลักสูตร 2) กลุ่มอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร 3) กลุ่มผู้บริหาร 4) กลุ่มบุคลากรสายสนับสนุนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา 5) กลุ่มศิษย์เก่า 6) กลุ่มนิสิต

2. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาด้านสภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน 6 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 46 รูป/คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้อำนวยการหลักสูตร จำนวน 5 รูป/คน 2) กลุ่มอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและหรืออาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 15 รูป/คน 3) กลุ่มผู้บริหารวิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน 4 รูป/คน 4) กลุ่มบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 3 รูป/คน 5) กลุ่มศิษย์เก่า จำนวน 4 รูป/คน 6) กลุ่มนิสิต จำนวน 15 รูป/คน ซึ่งได้มาจากประชากรทั้งหมดเนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานดังกล่าวอย่างชัดเจน และกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาด้านการศึกษาลัทธิการบริหารนิยมในการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 23 รูป/คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้อำนวยการหลักสูตร 5 รูป/คน 2) กลุ่มอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร 9 รูป/คน 3) อาจารย์ประจำหลักสูตร 6 รูป/คน 4) กลุ่มบุคลากรสายสนับสนุนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา 3 รูป/คน ซึ่งได้มาจากประชากรทั้งหมดเนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานดังกล่าวอย่างชัดเจน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อศึกษาทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามลัทธิการบริหารนิยม ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน 3 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น จำนวน 10 รูป/คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 3 รูป/คน 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป/คน 3) กลุ่มผู้บริหารหลักสูตรหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 4 รูป/คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

3.4 เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเฉพาะ

1. แบบสอบถาม ใช้สอบถามกลุ่มเป้าหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรและเพื่อศึกษาลัทธิการบริหารนิยม ในการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร 9 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 งานกำกับมาตรฐาน ด้านที่ 2 งานคุณภาพบัณฑิต ด้านที่ 3 งานรับ ส่งเสริม และพัฒนานิสิต ด้านที่ 4 งานบริหารและพัฒนาอาจารย์ ด้านที่ 5 งานหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผู้เรียน ด้านที่ 6 งานจัดหาและพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละด้าน ด้านที่ 7 งานขับเคลื่อนการทำวิจัยของนิสิต และ ด้านที่ 8 งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านที่ 9 งานบริหารทั่วไป ในมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน 9 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต ชนิด 5 ตัวเลือก

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเฉพาะ มุ่งเน้นเพื่อศึกษาเนื้อหาและนำเสนอเกี่ยวกับแนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักอุปทานิยธรรม ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร เป็น 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่ 1 งานกำกับมาตรฐาน ด้านที่ 2 งานคุณภาพบัณฑิต ด้านที่ 3 งานรับ ส่งเสริม และพัฒนานิสิต ด้านที่ 4 งานบริหารและพัฒนาอาจารย์ ด้านที่ 5 งานหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผู้เรียน ด้านที่ 6 งานจัดหาและพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละด้าน ด้านที่ 7 งานขับเคลื่อนการทําริวิจัยของ นิสิต และ ด้านที่ 8 งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านที่ 9 งานบริหารทั่วไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ มี 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน การบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 46 รูป/คน

ระยะที่ 2 ใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลัก อุปทานิยธรรมในการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 23 รูป/คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบบันทึกการสนทนา กลุ่มเฉพาะที่คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหาร หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ โดยดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะในพื้นที่การวิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 กลุ่ม รวม ทั้งสิ้น จำนวน 10 รูป/คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารหลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษา จำนวน 3 รูป/คน 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป/คน 3) กลุ่มผู้บริหารหลักสูตรหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 5 รูป/คน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคำนวณ ทางสถิติเพื่อคำนวณค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์ตาม เนื้อหา (Content analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา
ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ดังได้แสดงในตาราง 1.1
โดยภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

ที่	ภาพรวมและรายด้าน	N = 46		แปลผล
		ระดับสภาพ		
		μ	σ	
1	ด้านงานกำกับมาตรฐาน	4.43	0.47	มาก
2	ด้านงานคุณภาพบัณฑิต	4.05	0.68	มาก
3	ด้านงานรับ ส่งเสริม และพัฒนานิสิต	4.10	0.64	มาก
4	ด้านงานบริหารและพัฒนาอาจารย์	4.20	0.60	มาก
5	ด้านงานหลักสูตรการเรียนการสอนการประเมินผู้เรียน	4.35	0.55	มาก
6	ด้านงานจัดหาและพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	3.84	0.72	มาก
7	ด้านงานการขับเคลื่อนการทำวิจัยของนิสิต	4.39	0.64	มาก
8	ด้านงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร	4.10	0.61	มาก
9	ด้านงานบริหารทั่วไป	3.93	0.73	มาก
รวมเฉลี่ย		4.15	0.62	มาก

จากตาราง 1.1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา
ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ใน
ระดับมาก ($\mu = 4.15$, $\sigma = 0.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก
โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านงานกำกับมาตรฐาน ($\mu = 4.43$, $\sigma = 0.47$) รองลงมา
ได้แก่ ด้านการขับเคลื่อนการทำวิจัยของนิสิต ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.6$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ย
ต่ำสุด ได้แก่ ด้านงานจัดหาและพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ($\mu = 3.84$, $\sigma = 0.72$)

4.2 ผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักการบริหารนิยธรรม ในการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ผลการวิจัยหลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ดังได้แสดงในตาราง 1.2 โดยภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

ที่	ภาพรวมและรายด้าน	N = 23		แปลผล	ลำดับ
		ระดับการปฏิบัติ			
		μ	σ		
1	ด้านงานกำกับมาตรฐาน	4.63	0.43	มากที่สุด	2
2	ด้านงานคุณภาพบัณฑิต	4.78	0.51	มากที่สุด	1
3	ด้านงานรับ ส่งเสริม และพัฒนานิสิต	4.62	0.47	มากที่สุด	3
4	ด้านงานบริหารและพัฒนาอาจารย์	4.47	0.68	มาก	6
5	ด้านงานหลักสูตรการเรียนการสอน	4.53	0.39	มากที่สุด	4
	การประเมินผู้เรียน				
6	ด้านงานจัดหาและพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	4.14	0.63	มาก	9
7	ด้านงานการขับเคลื่อนการทำวิจัยของนิสิต	4.33	0.62	มาก	7
8	ด้านงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร	4.53	0.32	มากที่สุด	5
9	ด้านงานบริหารทั่วไป	4.25	.57	มาก	8
รวมเฉลี่ย		4.47	0.51	มากที่สุด	

จากตาราง 1.2 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ด้าน ด้านที่อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านงานคุณภาพบัณฑิต ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.51$) รองลงมา ได้แก่ งานกำกับมาตรฐาน ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.43$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านงานจัดหาและพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ($\mu = 4.14$, $\sigma = 0.63$)

4.3 แนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักอปรินายธรรม

ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พบว่า หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตสุรินทร์ ควรบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาโดยนำหลักอปรินายธรรมทั้ง 7 ข้อ ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ตามปฏิทินการประชุมที่กำหนดไว้ 2) พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3) ถือปฏิบัติตามหลักการ 4) เคารพรับฟังถ้อยคำของผู้มีประสบการณ์และสมาชิกทุกคน 5) เคารพความหลากหลายทางเพศและยึดถือวัฒนธรรมองค์กร 6) เคารพนับถือสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจและเป้าหมายขององค์กร และ 7) รักษา ค้ำครอง ป้องกันคนดี โดยมีหลักอปรินายธรรม 2 ข้อแรกเป็นข้อธรรมหลัก และ 5 ข้อหลังเป็นข้อธรรมเสริมตามจุดเน้นของลักษณะงานในการประยุกต์ใช้กับการบริหารหลักสูตร จำนวน 9 ด้าน ๆ ละ 2 ประเด็น รวม 40 แนวทาง ประกอบด้วย ด้านที่ 1 งานกำกับมาตรฐาน 8 แนวทาง ด้านที่ 2 งานคุณภาพบัณฑิต จำนวน 4 แนวทาง ด้านที่ 3 งานรับ ส่งเสริม และพัฒนานิสิต จำนวน 6 แนวทาง ด้านที่ 4 งานบริหารและพัฒนาอาจารย์ จำนวน 4 แนวทาง ด้านที่ 5 งานหลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผู้เรียน จำนวน 4 แนวทาง ด้านที่ 6 งานจัดหาและพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ จำนวน 2 แนวทาง ด้านที่ 7 งานขับเคลื่อนการทำวิจัยของนิสิต จำนวน 4 แนวทาง ด้านที่ 8 งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 4 แนวทาง และ ด้านที่ 9 งานบริหารทั่วไป จำนวน 4 แนวทาง

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักอปรินายธรรม ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ สามารถนำเสนอข้อค้นพบจากผลการวิจัยมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

5.1 ผลศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ แบ่งประเด็นการบริหารหลักสูตรเป็น 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่ 1 งานกำกับมาตรฐาน ด้านที่ 2 งานคุณภาพบัณฑิต ด้านที่ 3 งานรับ ส่งเสริม และพัฒนานิสิต ด้านที่ 4 งานบริหารและพัฒนาอาจารย์ ด้านที่ 5 งานหลักสูตรการเรียนการสอนการประเมินผู้เรียน ด้านที่ 6 งานจัดหาและพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ด้านที่ 7 การขับเคลื่อนการทำวิจัยของนิสิต ด้านที่ 8 งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านที่ 9 งานบริหารทั่วไป ซึ่งมีผลที่ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ $\mu = 4.15$, $\sigma = 0.62$ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ซึ่งสอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2567 (2567: 3-4.) กล่าวคือ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพ การศึกษาภายใน ระดับหลักสูตรที่ใช้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต องค์ประกอบที่ 3 นิสิต องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน องค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ณัฐณพัชร กลิ่นใจ และนางลักษณ์ ใจฉลาด (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาและ แนวทางการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวม ด้านมีปัญหการบริหารการศึกษาที่สูงสุดคือด้านการจัดการหลักสูตร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ นวมินทร์ ประชานันท์ (2552) ในประเด็นสภาพปัจจุบันของหลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยได้ทำวิจัยเรื่อง ทิศทางการพัฒนาหลักสูตร ระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของ หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ใน ระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านคุณภาพอาจารย์ รองลงมา ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในหลักสูตร และด้านมูลค่าเพิ่มด้าน จิตใจ คุณธรรมและจริยธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับ ได้แก่ด้านงบประมาณ รองลงมา ได้แก่ด้านความพร้อมของทรัพยากรและสื่อการศึกษา และด้านการดำเนินงานทำ ตามลำดับ

5.2 ผลการศึกษาหลักอำนวยการบริหารนิยธรรม ในการบริหารหลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

จากผลการศึกษาหลักอำนวยการบริหารนิยธรรม ในการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พบว่า หลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ แบ่งการบริหาร หลักสูตรเป็น 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่ 1 งานกำกับมาตรฐาน ด้านที่ 2 งานคุณภาพ บัณฑิต ด้านที่ 3 งานรับ ส่งเสริม และพัฒนานิสิต ด้านที่ 4 งานบริหารและพัฒนาอาจารย์ ด้านที่ 5 งานหลักสูตรการเรียนการสอนการประเมินผู้เรียน ด้านที่ 6 งานจัดหาและพัฒนาสิ่ง สนับสนุนการเรียนรู้ ด้านที่ 7 การขับเคลื่อนการทำวิจัยของนิสิต ด้านที่ 8 งานกิจกรรมเสริม หลักสูตร ด้านที่ 9 งานบริหารทั่วไป ซึ่งมีผลที่ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับหลัก อำนวยการบริหาร ในการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.51$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ด้าน ด้านที่อยู่ในระดับ

มาก จำนวน 4 ด้าน สอดคล้องกับ สมบัติ เจนสระคู และคณะ (2561: 92-94) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 โรงเรียนการกุศลของวัดทางพระพุทธศาสนา ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารโรงเรียนของผู้บริหาร ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 โรงเรียนการกุศลของวัดทางพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ รัชฎา โชตะชะมา และคณะ (2567) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้หลักการบริหารนิยธรรมต่อการบริหารงานของเทศบาลเมืองม่วงงาม อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า การใช้หลักการบริหารนิยธรรมต่อการบริหารงานของเทศบาลเมืองม่วงงาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.96, \sigma = 0.76$)

5.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักการบริหารนิยธรรม ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พบว่า ควรนำหลักการบริหารนิยธรรม ทั้ง 7 ข้อ เพื่อประยุกต์ใช้ในการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 40 แนวทาง จากลักษณะการบริหารงาน 9 ด้าน 18 ประเด็น สอดคล้องกับ เขมานันท์ ขบวนฉลาด (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลประทัดบุ อำเภอบัวลาย จังหวัดสุรินทร์ พบว่า สภาพทั่วไป พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลประทัดบุมียุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ. 2561-2565) ดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 ด้าน โดยนำหลักการบริหารนิยธรรม 7 ประการ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กร ได้แก่ (1) หมั่นประชุมกันเป็นประจำ (2) พร้อมเพรียงกันประชุม (3) ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ (4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ (5) ไม่ลุแก่อำนาจ (6) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน (7) การจัดการอารักขา บำรุง คัมภีร์ โดยธรรมแก่พระสงฆ์องค์การบริหารส่วนตำบลประทัดบุมีการนำหลักการบริหารนิยธรรมทั้ง 7 ประการ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ซึ่งเป็นส่วนงานที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาโดยตรง ควรพิจารณานำผลการวิจัยด้านสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารตามหลักการบริหารนิยธรรมไปศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นนโยบายในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาทั้งปริญญาโทและปริญญาเอกให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตร

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปปฏิบัติ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน 5 หลักสูตร ประกอบด้วย 1) หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา 2) หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา 3) หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต 4) หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา 5) หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ควรนำผลการวิจัยด้านสภาพปัจจุบันและแนวโน้มแนวทางการบริหารตามหลักการบริหารนิยธรรมไปศึกษาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางป้องกันและแก้ไขการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาทั้งปริญญาโทและปริญญาเอกให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตร

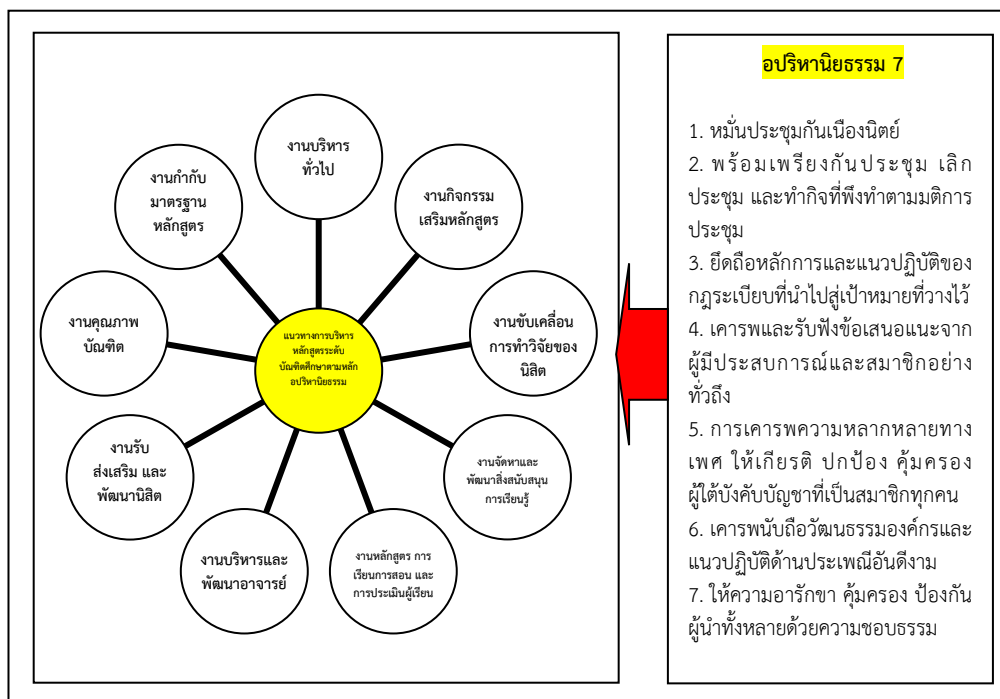
6.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายเขตพื้นที่การวิจัยเกี่ยวกับทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักการบริหารนิยธรรม ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้กว้างในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักการบริหารนิยธรรม ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ควรมีการวิจัยด้านยุทธศาสตร์การขยายการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักอำนวยการบริหาร ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้ค้นพบองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาตามหลักอำนวยการบริหาร ดังแสดงเป็นแผนภูมิ ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1.1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- เขมานันท์ ขบวนฉลาด. (2564). การประยุกต์ใช้หลักอำนวยการบริหารเพื่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลประทัดบุ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 12(1), 133-134.
- ณัฐณพจักร กลิ่นใจ และนางลักษณ์ ใจฉลาด. (2565). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์*, 11(2), 6-7.

- นวมินทร์ ประชานันท์. (2552). *ทิศทางการพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. (รายงานการวิจัย). โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพระพุทธศาสนา ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์. (2566). *รายงานการประเมินตนเองระดับวิทยาเขต ปีการศึกษา 2566*. สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์. (2567). *คู่มือประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2567*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์. (2567). *แผนพัฒนามหาวิทยาลัยในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. สำนักวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์.
- รัชฎา โชตะชะมา และคณะ. (2567). การใช้หลักการบริหารนิยมต่อการบริหารงานของเทศบาลเมืองม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน*, 6(1), 133-134.
- สมบัติ เจนสระคู และคณะ. (2561). *การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารตามหลักการบริหารนิยม 7 โรงเรียนการกุศลของวัดทางพระพุทธศาสนา ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.